

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

Кафедра кримінального права

Лабораторія «Інновації у сфері кримінальної юстиції»

Одеський осередок ВГО «Асоціація кримінального права України»

КОНСЕРВАТИВНО-ЛІБЕРАЛЬНІ ІДЕЇ ОДЕСЬКОЇ ШКОЛИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА

МАТЕРІАЛИ

Одеської науково-практичної конференції

24 листопада 2023 року

Видавництво
«Юридика»
2024

УДК 343.2/.7:340.123(477.74)(062.552)
К65

Відповідальний за випуск **Ю. Ю. Коломієць.**
Матеріали видано в авторській редакції.

Консервативно-ліберальні ідеї Одеської школи кримінального права : матеріали Одеської наук.-практ. конф. (м. Одеса, 24 лист. 2023 р.) / відп. ред. проф. Ю. Ю. Коломієць. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2024. – 252 с.

ISBN 978-617-8263-98-0

У збірнику матеріалів Одеської науково-практичної конференції «Консервативно-ліберальні ідеї Одеської школи кримінального права» відображено консервативні і ліберальні ідеї професорсько-викладацького складу кафедри кримінального права Національного університету «Одеська юридична академія», аспірантів, студентів, школярів, які цікавляться проблемами сучасного кримінального права України, а також практиків, готових до співробітництва з науковцями.

Збірник розрахований на наукових працівників, викладачів, докторантів, аспірантів, студентів, практиків, небайдужих до кримінально-правової протидії кримінальним правопорушенням.

УДК 343.2/.7:340.123(477.74)(062.552)

ISBN 978-617-8263-98-0

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2024

Кулик Анастасія Валеріївна

Основи кримінальної політики протидії кримінальним
правопорушенням проти власності 140

Цибохін Олег Миколайович

Розвиток кримінальних заборон у сфері оподаткування
за КК України 2001 року. 146

Таратинов Юрій Миколайович

Девіантна поведінка в економіці 152

Альбещенко Олексій Станіславович

Застосування приватних військових компаній у сучасних
геополітичних процесах 158

Тарасенко Марія Леонідівна

Поняття вбивства у вітчизняній кримінально-правовій
доктрині: визначення, ознаки, тенденції розвитку. 162

Борисенко Дмитро Юрійович

Особливості реалізації принципу індивідуалізації
кримінальної відповідальності 167

Задорожна Єлизавета Володимирівна

Теорії причинного зв'язку в науці кримінального права 170

Єйникова Валерія Вікторівна

Амністія та помилування як аспекти реалізації
принципу гуманізму. 174

Ленюк Вікторія Артемівна

Відмежування групового порушення громадського порядку
від суміжних складів правопорушень. 178

Соколов Євген Максимович

Окремі аспекти кримінально-правової охорони цивільного
населення в умова збройного конфлікту. 182

Загнітко Анна Валентинівна

Вчинення колабораційної діяльності в період
воєнного стану. 186

РОЗДІЛ 3
ЛІБЕРАЛЬНІ ІДЕЇ ОДЕСЬКОЇ ШКОЛИ
КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА

Туляков В'ячеслав Олексійович

«Гумор» у публічному праві проти права гумору. 190

Задорожна Єлизавета Володимирівна

студентка 2 курсу
факультету прокуратури та слідства
(кримінальна юстиція)
Національного університету
«Одеська юридична академія»

Освітня біографія

З 2020 по 2022 навчалась у Хмельницькому ліцеї II–III ступенів Хмельницької обласної ради на суспільно-гуманітарному профілі, де поглиблено вивчала предмети, які мають важливе значення для майбутнього правника, зокрема «Право», «Історію України» та ін. У 2022 році вступила до Національного університету «Одеська юридична академія» на факультет прокуратури та слідства (кримінальна юстиція) на спеціальність, на даний момент є студенткою 2 курсу за спеціальністю 081 Право. Починаючи з першого курсу приймаю активну участь у студентському житті та конференціях, є заступником старости групи.

Наукові вподобання: кримінальне право, адміністративне право, цивільне право.

**ТЕОРІЇ ПРИЧИННОГО ЗВ'ЯЗКУ
В НАУЦІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА**

В Україні наразі однією з найскладніших аспектів у сфері науки кримінального права є проблема встановлення причинного зв'язку. Один із аспектів, який зазначає актуальність даної теми це те, що у сфері кримінального права слід обов'язково визначити причинний зв'язок між конкретними діями або бездіяльністю підозрюваного і фактом вчинення злочину так як це може істотно вплинути на призначення відповідного покарання.

Розробкою та дослідженням теорій причинного зв'язку в різний час займалися вітчизняні та зарубіжні вчені такі, як: А. Фейербах, М. Бурі, І. Кріс, Ф. Ліст, М. С. Таганцев, М. Д. Сергієвський, Н. М. Ярмиш, С. Р. Багіров, Д. В. Дударець та інші.

Перш за все, слід визначити, що наука кримінального права не формулює власну концепцію причинності, а спирається на теорію причинності, або казуальності (з лат. *causa* – причина), яка була розроблена філософією. Таким чином з філософських положень випливає, що під причинним зв'язком у кримінальному праві слід розуміти об'єктивно існуючий зв'язок між діянням і суспільно небезпечними наслідками, коли дія чи бездіяльність викликає (породжує) настання суспільно небезпечного наслідку. У науці кримінального права існують різні теорії причинного зв'язку, які використовуються для встановлення вини підозрюваних і обвинувачених у вчиненні кримінального правопорушення. Серед основних концепцій можна відзначити такі: 1) теорія причинності, відому в деяких літературних джерелах під назвою теорія еквівалентної причинності; 2) теорія адекватної причинності; 3) теорія необхідного спричинення, кожна з яких формувалась на емпіричних даних і філософських поглядах.

Теорія причинності – *conditio sine quonon* (теорія необхідної умови) – виникла в першій половині XIX ст. у Німеччині. Теорія виходить з неподільного значення всіх необхідних умов для настання суспільно небезпечного наслідку. Перш за все слід зауважити, що дану теорію пов'язують з ім'ям німецького юриста М. Бурі, який зазначив, що при бажанні встановити причинову залежність необхідно у певній послідовності встановити усі сили, які діяли для виникнення цього явища. До прихильників цієї теорії слід віднести А.В. Успенського, який наголошував, що кожен елемент цієї сили, яким би малозначним він не був, якщо випадає із цієї послідовності, позбавляє весь комплекс здатності до спричинення [2, с. 177]. Все ж таки був недолік цієї теорії, він пояснювався тим, що вона не давала відповіді на питання про причинний зв'язок щодо наслідків, які утворювались за допомогою інших сил [1, с. 102].

У розробці концепцій на початку 20 ст. в державах Західної Європи набула поширення теорія «адекватної причини» розробником, якої є фізіолог І. Криз. Вся суть цієї теорії пояснювалась тим що там де немає адекватного причинного зв'язку між діянням і наслідком, там відсутній і причинний зв'язок. Таким чином, за визначеною теорією, можна зробити висновок, що людина має відповідати лише за адекватні наслідки свого діяння [3, с. 121]. Отже, в питанні про причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням та його співвідношенням з іншими факторами і настанням негативних наслідків, теорія адекватної причинності вирішувала

це завдання через дані підходи: а) на основі типових зв'язків, які є характерними для даної категорії подій; б) залежно від свідомого сприйняття типової причини діючою особою (злочинцем), яка мала відповідати загальному досвіду середньої розважливої людини [1, с. 103].

Іншим підходом є теорія необхідного спричинення, яку розробив А. А. Піонтковський. В рамках цієї теорії не досліджується загальна причинність, але замість цього вивчається конкретна і реальна залежність між явищами, де одне явище, інакше кажучи, наслідок, внутрішньо і необхідно породжується іншим явищем – діянням [2, с. 178]. Згідно з теорією необхідного спричинення, кримінальна відповідальність за суспільно небезпечне діяння людини, яке призвело до злочинного наслідку, встановлюється на основі певних умов. Ці умови включають: суспільно небезпечне діяння за часовим принципом; суспільно небезпечному діянню має бути властивою реальна можливість настання шкідливого наслідку; суспільно небезпечне діяння повинно бути причиною виникнення даного наслідку; суспільно небезпечне діяння людини повинно бути безпосередньо пов'язане з діями іншої особи або з іншими зовнішніми силами, які були використані, спрямовані або змінені людиною, і саме це зумовило кінцевий наслідок. Однак, однією з серйозних недоліків теорії необхідного спричинення є те, що прихильники цієї теорії виключають інші теорії причинності у кримінальному праві, визнаючи їх реакційними та ненауковими.

Отже, було розглянуто основні аспекти ключових теорій причинно-наслідкового зв'язку в кримінальному праві. Таким чином, при аналізі конкретних подій, які завжди мають свої унікальні обставини, стосовно причинного зв'язку між суспільно небезпечними діяннями та кримінально-протиправними наслідками можуть використовуватися окремі положення або критерії цих теорій кримінального права у практиці.

Список використаних джерел

1. Вереша Р. В. Кримінальне право України. Загальна частина : навч. посіб. Київ : центр учбової літератури, 2012. 320 с.
2. Кубальський В. Н. Теорії причинного зв'язку у науці кримінального права. 2018. С. 176–179.
3. Мочкош Я. В. Про теорії причинного зв'язку в кримінальному праві. С. 119–124. URL: <https://www.publichne-pravo.com.ua/files/30/15.pdf>

4. Ярмиш Н. М. Теоретичні проблеми причинно-наслідкового зв'язку в кримінальному праві: філософсько-правовий аналіз : монографія. Харків : Право, 2003. 512 с.

Ключові слова: теорія причинності, філософські концепції, причинний зв'язок.

Key words: theory of causality, philosophical concepts, causality.

Науковий керівник:

Тімофєєва Лілія Юріївна – кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального права.